

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. д-р Иво Георгиев Янев

За дисертационния труд на тема

**„Развитие на религиозното образование в Румъния
от комунистическия период до днес“**

на докторанта на самостоятелна подготовка **Лауренциу-Йоан Ягъру,**

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по област на висше образование 2. Хуманитарни науки,

професионално направление 2.4. Религия и теология

(Религиозна педагогика)

с научен ръководител доц. д-р Андриан Александров

1. Данни за процедурата

Настоящата процедура е открита по предложение на Факултетния съвет на Богословски факултет от 23.03.2023 г., с протокол № 09 и заповед № РД 38-152/03.04.2023 г. На първото си заседание, проведено на 20.04.2023 г., научното жури в състав: проф. Дбн Дилян Николчев, доц. д-р Иво Янев, проф. д-р Магдалена Легкоступ, проф. прот. д-р Людмил Млалев и доц свещ. д-р Теодор Стойчев установи, че процедурата е организирана при спазване на всички законови изисквания. След проведени разисквания, за председател на

научното жури беше избран доц. д-р Иво Янев, а за рецензенти проф. д-р Магдалена Легкоступ и доц. д-р Иво Янев. На останалите членове - проф. Дбн Дилян Николчев, проф. прот. д-р Людмил Млалев и доц свещ. д-р Теодор Стойчев е възложено да изготвят писмени становища. Като срок за предаване на рецензиите и становищата беше определен 29.05.2023 г., а дата за открито заседание на научното жури и публична защита – 12.06.2023 г. Всички срокове по процедурата са спазени коректно.

2. Данни за докторанта

Лауренциу-Йоан Ягъру е от Крайова, Република Румъния, през 2012 г. завършва Православна духовна семинария „Св. Григорий Богослов“ в Крайова, през 2016 г. бакалавър по богословие в Православния богословски факултет в Крайова и Управление на общественото хранене във факултета по агрономия и ветеринарна медицина в Букурещ, през 2018 г. завършва магистърска степен в СУ „Св. Климент Охридски“, Богословски факултет, МП „Вяра и живот“ и магистърска степен по Културно богословие в Университета на Крайова. Г-н Ягъру беше докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Практическо богословие“ от 2019 до 2022 г. Положил е заложените според неговия индивидуален план изпити и успешно премина процедурата по вътрешното обсъждане в катедрата.

3. Данни за дисертационен труд

Представеният дисертационен труд на докторант Лауренциу-Йоан Ягъру е в обем от 261 стр., 418 бележки под черта и има следната структура: **Предговор, Увод, три глави, Заключение и Библиография.** Дисертацията е написана на румънски език, като е приложен разширен автореферат на български език в обем от 101 с.

В **увода** са представени актуалност на изследването, кратка историческа справка за религиозното образование в Румъния, състояние на изследванията по темата, цел – да представи религиозното образование в Румъния от времето на комунистическата власт до наши дни., посочени са основните задачи, които смятам, че са коректно изпълнени, а също така са посочени обект, предмет и хипотеза на изследването – християнското религиозно образование има важно значение в историята на Румъния и то като конфесионално не противоречи на светския характер на образованието.

Във **първа глава „ОБРАЗОВАНИЕ И РЕЛИГИОЗНОСТ В РУМЪНИЯ ПО ВРЕМЕ НА КОМУНИСТИЧЕСКИЯ РЕЖИМ“** се представя ситуацията преди идването на власт на комунистическата партия, автономията на Църквата след 1925 г., гарантирането на основните права на вероизповеданията в закона от 1928 г. Важно място тук заема дейността на свещ. Михаил Булаку (1898-1985) – един от най-известните румънски религиозни педагози, реформирал богословското образование, както и преподаването на религия в румънските училища. Основна роля тук също има и о. проф. Димитру Кълугар (1907-1988), положил основата на най-добрите за времето си учебници по вероучение, Йон Гъвънескул (1959-1949), Щефан Бърсънеску (1895-1984), Василе Бънчила (1987-1979) и др.

Посочено е и ситуацията вследствие на комунистическото управление в Румъния, забраните и гоненията на религиозните общности. Съгласно чл. 27 от новата Конституция никое религиозно изповедание няма право да открива и управлява образователни институции. Извършени са редица реформи сред свещенството и монашеството, целящи да ограничат неговото служение и влияние в румънското общество. Проследени са интересни данни за дейността

на Секуритате във връзка с осъществяването на тези реформи и действия срещу Православната църква.

В втора глава „РЕЛИГИОЗНОТО ОБРАЗОВАНИЕ В РУМЪНИЯ СЛЕД 1989 г. РЕЛИГИОЗЕН ПЛУРАЛИЗЪМ“ представя началото на религиозното образование и неговото разпространение в Румъния след 1989 г. След падането на комунистическата власт в Румъния настъпва духовно пробуждане и религиозното образование и върнато в образователната система още в края на 1989 г. През септември 1991 г. е подписано споразумение между Министерството на образованието и Православната църква, според което се предвижда религиозно образование като факултативен или избираем предмет. От учебната 2004-2005 г. предмета религия е включена като част от общия основен учебен план, като постепенно се отказва от статута си на задължително избираем предмет. Посочено е правото да преподават своята религия на всички законно признати религиозни общности в Румъния. Статутът на учителите по религия е различен от този на другите учители, защото те освен на общите държавни изисквания се подчиняват и на специалния режим, изискван от съответното вероизповедание, което дава своето одобрение за назначаването им. Ако учителят допусне сериозни отклонения при преподаването на съответното вероизповедание към което принадлежи и преподава, то може да оттегли договора за преподаване на религия, което води до прекратяване на трудовия договор на учителя с училището. Следва представянето на Православното, римокатолическото и протестантското образование на територията на Румъния, чрез анализ на основните учебници.

Трета глава е най-важната част в това дисертационно изследване **„НАГЛАСИ НА МЛАДИТЕ ХОРА КЪМ РЕЛИГИОЗНОТО ОБРАЗОВАНИЕ В**

РУМЪНИЯ ДНЕС – ПРОУЧВАНЕ“. Представено е проучване, основано на нагласите на днешните млади хора към религиозното образование в Румъния. Интересни са изводите от него – Църквата, заедно със семейството има важно влияние върху религиозното образование и между него и училището съществува взаимно допълване; най-ефективното влияние върху учениците от страна на Църквата са чрез обучението по вероучение и богослужението; сред младите съществува висока степен на доверие и привързаност към Църквата; учениците са доволни от начина, по който Църквата дава отговори на важни екзистенциални и нравствени въпроси и общият брой на учениците , които отказват да контактуват с Църквата е незначителен.

В **Заключението** на дисертационния труд докторантът е направил обобщение на цялото изследване със съответните изводи, които защитават мястото на религиозното образование в румънската образователна система.

Някои коментари във връзка с дисертационния труд.

В прегледа на състоянията на изследванията по темата би следвало да се даде информация за повече автори и заглавия, и да се направи кратък критичен анализ на по-значимите от тях. Така биха изпъкнали още по-ярко приносните моменти на дисертационното изследване.

Съществува малка диспропорция между първа глава и останалите две глави в съчинението.

Някои от таблиците от проучването сред младите хора биха могли да преминат в част Приложение, като по този начин облекчат трета глава.

Бих попитал дисертанта, след неговия анализ на религиозното образование в Румъния, според него увеличава ли се интереса към този вид

образование или намаляват бройките ученици изучаващи предмета религия в последните примерно пет години?

4. Авторефератът коректно представя в разширен вариант съдържанието на дисертационното съчинение, според изискванията на нормативните документи за защита на език на страна от Европейския съюз. Представени са основните моменти на разработката, като са посочени приносите и резултатите от дисертационното изследване, както и публикациите по темата.

5. Статии

Предложените от дисертанта три статии са пряко свързани с тематиката на дисертационното съчинение.

6. В представената за защита дисертация не е констатирано плагиатство.

Декларирам, че с докторанта Лауренциу-Йоан Ягъру нямаме свързани дейности и съавторства, както и не попадаме в хипотезите на нормативните документи, определящи конфликт на интереси.

7. Заключение.

Въз основа на всичко посочено до тук, смятам, че докторантът се е справил успешно и е по блестящ начин е представил ситуацията по отношение на религиозното образование в Румъния от времето на комунистическото управление до наши дни. Работата с архивите, както и отличното и професионално извършено проучване сред младите хора относно значението на религиозността и вярата в техния живот и образование е особено важно при разработването на тази тема.

Като имам предвид съответствието на дисертационния труд на Лауренциу-Йоан Ягъру с предявяваните изисквания, заложи в нормативните документи, определящи характера на такъв тип научно съчинение, както и спазването на всички процедури, свързани с подготовката на докторанта и придвижването на труда за защита, както и това, че докторантът отговаря на националните изисквания по отношение на индивидуалните наукометрични данни за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“, заложи в ЗРАСРБ, всичко това ми дава основание да гласувам положително, и да препоръчам на останалите членове на научното жури, да гласуват на дисертанта да му бъде присъдена научната степен „Доктор по богословие“ .

София,

23.05.2023 г.

(доц. д-р Иво Янев)